

AZ ÚJ ÉVTIZED ELSŐ LAPJÁRA

IRTA: LORD ROTHERMERE

Szomorúsággal és csalódással teljes év zárult le Magyarországnak számára a múlt évvel. Ez volt a Trianoni Évtized. Ma uj évvel egy vidámabb korszak kezdődik: a Remény Évtizede.

Az egyes nemzetekre, épügy, mint a férfiakra és asszonyokra, a Sors a szenvedésből aránytalanul súlyos terhet mért. Legalább egy üdvös ellenhatása azonban van ennek a csapásnak is: önállóságra nevel, bátorságra ösztönöz és megadja a türelmet.

Ezek azok a tulajdonságok, amelyeket a magyar faj elődeitől örökölt. A mai nemzedék teljesen méltónak bizonyult a nemzet e nagy tradíciójára. Felszegett fejlel állja a súlyos megpróbáltatást, amelyet egy kíméletlen és vérszomjas békeszerződés juttatott osztályrészeül.

Nekem mélyeség meggyőződésem, hogy az az évtized, amelynek utjára a világ ma rálépett, tanuja lesz a magyar igazság élményének. Senki sem meri kétségbevonni, hogy a Jög Magyarországnak oldalán van. Az egyetlen védekezés, amelyet a trianoni szerződés oltalmazó igazolásul előterjeszhetnek, az, hogy alkalmas megoldásnak bizonyult. Ezt a bectelen érvelést egyre gyorsabban ássa alá a művelt világ lelkiismerete, amely ma már teljesen ráeszmélt azokra a sérelmekre, amelyek Magyarországot érték.

Amióta én három és fél évvel ezelőtt sikra szálltam Magyarországnak mellett, világszerte nőttön-nő és még egyre növekszik a közvélemény ereje a magyar határok alapos revíziója mellett. Minden országban rájöttek már értelmes emberek, hogy ez lényeges feltétele annak, hogy Közép-európában állandó békes állapotok teremthessenek. Nemcsak el lehetne hártani ezzel azokkal a nagy háborús veszedelmeknek egyikét, amelyek árnyéka még mindig az európai kontinens felett lebeg, hanem azonnal fel lehetne lendíteni a nemzetközi kereskedelmet.

Már a helyzet az, hogy három és fél millió magyar kénytelen akarata ellenére, mint idegen uralom alatt kisebbség, az európai nyugaltságnak tényezői közé sorakozni. Abban a pillanatban, amint visszacsatolják őket szülőhazájukhoz, a szilárd egyensúly tényezőivé lesznek a nemzetek közösségében.

Egy megelégedett, békés, virágzó Magyarországnak hasznos szomszédnak bizonyulna. Véget érne a kereskedelem tetpedése és az inség, amely abból fakad, hogy könnyelmű lempatutálják Magyarországnak természetes piacait. Középeurópában helyre állna a gazdasági egyensúly és Magyarországnak könnyen központjává válhatna egy olyan váumúniónak, amely megszűntetné a kereskedelem céljaira önkényes és bosszantó határokat, amelyek ma utjában állnak, úgy Magyarországnak, mint szomszédai ipari és mezőgazdasági fejlődésének.

Szerencsés kiválatalmat küldöm a magyar nemzetnek ahhoz az önmegtartózkodáshoz és józansághoz, amelyet az elmúlt évtizedben tanusított. A legnagyobb gondtal kerütek minden provokáló aktust és a közrendet változtatlanul fenntartották a leg-súlyosabb gazdasági megpróbáltatások közepette és ezzel nagy mértékben járultak hozzá, hogy még legföltékenyebb szomszédai és ellenségei érületét is lefegyverezték. Magyarországnak kiérdemelte az egész világ tiszteletét azzal a méltóságos magatartással, amelyet nagy bajok közepette tanusított. Gyorsan közeledik az idő, mikor a jóindulatot, amelyet itt szerzett, javára fogja elkönyvelhetni.

Magyarországnak barátainak száma a külföldön növekvőben van. Nemcsak Mussolini olasz miniszterelnök, akivel sok biztató megbeszélés volt Magyarországnak jövő kilátásait illetőleg, hanem más országok befolyásos államférfiai is teljesen meg egyeznek Magyarországgal arra irányuló igénye tekintetében, hogy a rárótt békefeltételeket észszerű revízió alá vegyék. Arra buzdítok minden magyart, hogy ne lankadjanak egy pillanatig sem és méltósággal, de határozottan tárják bajjaikat a világ elé.

Európának el kell ismernie, hogy a magyar nemzettel szemben kettős hálatartozása van. Ha a magyarok nem szálltak volna vitézül szembe a törkökkel a XVI. században, a nyugati civilizáció száz évvel mögötte lett volna annak a pontnak, amelyet elért. Ha nem léptek volna bátran fel a bolsevizmus vérszomjas önkényuralma ellen 1919-ben, ez a halálos betegség megvethette volna lábát az európai kontinens szívében.

Enn abban a kiváltságos helyzetben vagyok, hogy jobban tudom, mint bárki, aki nem magyar, milyen keserű szenvedésnek ment és meggyeresztül meg ma is a magyar nép. Az önképpolitikai és gazdasági életét olyan gondos figyelemmel kísérem mint a magam országát. Mélyen átérzem azokat a súlyos következményeket, amelyeket a gabonaművelésben világszerte bekövetkezett áresés az önképpolitikai mezőgazdasági népessége számára jelentett.

Ez a baj nem szorítkozik kizárólag Magyarországra, bár hatásai sokkal súlyosabban jelentkeznek egy olyan országban, amelyet szantszándékkal legyengítették. Más nemzetek — akkora távolságra, mint az Egyesült Államok, Kanada és Argentína — ahol a fölművelés a nemzetgazdaságnak szintén nagy tényezője, ugyancsak komolyan megérik a gabona világárbán bekövetkezett példanélküli zuhanást. Ennek oka nem egészen világosak. Egy-két év is eitelhet, amíg az egyensúly a termelő és a fogyasztó erő között helyre lehet állítani, s ezzel állandó és jövedelmező árat biztosítani a világ mezőgazdasági lakossága produkciójának. Ez a körülmény azt jelenti, hogy egyelőre nem szűnnek meg a nehéz idők, amelyek miatt az önképpolitikai lakossága szenved, bár ami azt illeti, a helyzet nem különb más országok hasonló foglalkozási ágaiban sem. Rokonszenvenem küldöm Magyarországnak ipari és többi osztály tagjainak is, akiknek energiája számára az önképpolitikai országának nagyon csekély érvényesülési teret enged.

Mégis a múlt csalódásai és a jelen nyomott hangulata ellenére is azt üzenem: kitartás! Az igazság nagyon gyakran ólom lábakon jár, de tizenkétmillió magyar tántoríthatatlan akarata siettetni fogja a rajtuk esett kiáltó igazságtalanság orvoslását.

Nem lehet bizonyosabb politikai jóslatokba bocsátkozni az elkövetkező évtizedet illetőleg, minthogy hosszú idővel az évtized lejárta előtt Magyarországnak visszakapja három és fél millió idegen uralom alatt szenvedő fiát azzal a területtel együtt, amelyet benépesítenek.

KANADAI MOZAIK

MIT OLVASNAK AZ ÓHÁZABAN ROLUNK? — AMIKOR MÉG KANADÁBA MENEKÜLTÉK A NÉGEREK AZ AMERIKAI GYÜLÖLET ELŐL — AZ ANGOL ÉS FRANCIA VERMÉRSEKLET DÖNTŐ BEFOLYÁST GYAKOROLT KANADA TÖRTÉNELMÉNEK KIALAKULÁSÁRA

A háború utáni magyar sajtó egyik legértékesebb képviselője a Milotay István szerkesztésében Budapesten megjelent "Magyarság" tartalmas karácsonyi számában két teljes oldalt szentel a kanadai magyarságnak, melynek megírására Dr. Molnár Jenő windsori ref. lelkesít kérték fel. A "Magyarság" már több ízben megemlékezett a "Kanadai Magyar Újság" tudósításai nyomán a kanadai magyarság életének kimagaslóbb eseményeiről s jelenleg inkább általános történelmi képet fest fogadott hazánkról. Az olvasóink számára bizonyára sok érdekességet tartalmazó cikket tehat az alábbiakban közöljük.

Ha valaki azonban azt hinné, hogy Kanada éppen olyan vala mi, mint a Brit Birodalom, a vagy a Föld többi országai: tévedne. Egy bizonyos, hogy a magyarságnak idegen föld, idegen rend, idegen ország. Ez a természetes idegenkedés azonban lassanként enged a magyar szívekben, amikor kifejezhetetlen módon, majdnem öntudatlanul azt kezdjük érezni, hogy nem egyszerűen csak egy új ország partjára tettük a lábunkat, hanem egy még majdnem felfedezetlen, most kialakuló új világ vendégei vagyunk.

Ha egy országnak, mint Kanadának a területe körülbelül kétfélmillió és 270 millió hold, akkor már valahogyan többet jelent, mint ez az egyszerű szó: "ország". Majdnem akkora, mint Európa az Úraltól Gibraltárig. Németország vagy Franciaország beleérne tízennyolcszor. Olyan területtel, mint Olaszország, 33-at lehetne belőle kihalogatni. Földművelésre ebből a gigászi méretű birodalomból csak alig 350 millió hold alkalmas, de eddig még csak alig 140 millió holdnak van gazdája s bizony még ez sincs mind művelés alatt. Három világóceán öleiben fekszik s tengerpartja olyan hatalmas, hogy félig körülérné a Földet. Nagyobb Kanada, mint az Egyesült Államok területe Alaskával együtt.

A képzeltetlennél messze jó vendőbe látó angol-szász gyarmatosító géniusz foglalta le ezt az új világot a saját haszna és a saját elővendő jobb sorsá számára. Akármilyen nagy is Kanada, alig egynegyedik részét képezi a Brit Birodalomnak. Egy bizonyos: Anglia nem akarja elveszíteni ezt a területet s talán ez a magyarságnak annak, hogy lakosainak a száma nem nőtt olyan rohamosan, mint az Egyesült Államoké. Ez utóbbi állam kinyitotta sorompóját a jövevények előtt egészen röviddel a nagy háború utáni időkig. Kanada mindig bezárkózott az idegenek előtt. Minden cselekvés és elhatározás titkos rugója Londonban az, hogy Kanadának angolá kell lenni. Mintegy kilencmillió ember lakik ennek a nagy birodalomnak leginkább déli részén, ennek a fele angol s a másik felének jó része régi telepes francia azonban ma már mintegy százezer magyar is él Kanadában.

Két gigászi méretű vasútvonalaság vonalait futnak az Atlanti Óceántól a Nagy Csendes Óceánig, a Canadian National és a Canadian Pacific versenyznek egymással Kanada feléjük sében. A vasútvonalaságok itten nem csupán egyszerű szállítási vállalatok, hanem telepítők is. A vasúti munkások modern virágzó városok épültek, míg nem is olyan messze északra, már mindenütt ósvadon fogadják a turistákat.

Ki tudná megmondani, hogy miben különbözik az angolok vére a magyarokétól? Milyen titkos kémiai műveléssel lehet megmutatni, hogy milyen formulája van a vér ama végösszetételének, amelyből kinőtt az angol, vagy a magyar történelem. Mert végre is, a történelem mindig valahogy a vérből nő ki.

Kanadát 1497-ben Cabot fedezte fel, de története csak akkor kezdődik meg, amikor a

francia király számára 1534-ben Quartier elfoglalta. Két leg régibb városát: Quebec-et 1608-ban alapította Champlain, míg Montreal 1642-ben Maisonneuve. Amíg 1651-ben csak alig 375 lakosa volt Montrealnak, ma már jóval felül van az egymillión. Az angolok fegyverrel vették el a francia királytól Kanadát s az 1763-iki párisi béke óta Kanada angol terület.

Ma is van bizonyos idegenkedés a franciák és az angolok között. Kormányzást elv is más az angolok és megint más a franciák kezében. A franciák idejében az erők dult és méretetlen nyomor, meg szegénység uralkodott. Az angol hozzáfogott az indiánok lecsöndestítéséhez, szerződéseket kötött velük s összevásárolta tőlük a földeket. Az ilyen szerződéseket az angol telepesek apródként összevásárolták Kanada földjét. A vad indiánok nem tudtak írni s így törzsük megkülönböztető állatát rajzolták a szerződésekre. Sokszor egy jó szóért, fegyverért, puskaporért, dohányért, ritkábban néhány aranyért egész kis birodalmakat lehetett vásárolni.

A vadak e mellett igen sokszor nagylelkűek is voltak és ajánlékba sokszor odadozták azt amit véres harcokkal sem lehetett tőlük elvenni.

A francia Quebec államot csakhamar tulszárnyalta gazdaságban és ipari terelésben az angol Ontario. Különösen a kivívott sikereiben mindenütt érezhető, hogy más a francia s megint más valami az angol-szász telepítő géniusz. Ennyi az egész: más a francia és más az angol vér.

A mult sokszor a jelent, meg a jövendőt magyarázza. Így sok dolgot jobban megértünk, ha egy pillantást vetünk Kanada múltjának egy történelmileg csaknem egészen jelentéktelen eseményére.

Az Urnak 1853-ik esztendőjében pontosan április 19.-én, durva, nagy betűs falragaszt szövegű ki egy torzonborz, piszkos kezű farmer, Kanada legdélibb városának, Windsornak fából tákolott postáépületére. Azután pipáját kiveszi a szájából és nagyot sercent. Amíg "hivatalos" munkáját végezte, értem a falragaszt "kiszerveztését", már egy kis kíváncsi, ugyan-

csak lompos csapata kerütközött körbe.

Lassu tempóban kezdtek az öregebbek tárgyalni a nagy újságot, újra meg újra olvasgatták a falragaszt szövegét, amelynek magyar értelme körülbelül így hangzott volna:

A "FÖLDALATTI VASUTTÁRSASÁC" RÉSZVÉNYESEIHEZ

Vigyázzatok a részvényekre!

A piac emelkedő tendenciát mutat. A ma reggel 3 órakor befutott expressyonattal 15,000 dollár értékű emberhus érkezett. Összesen 29 darab friss és egész séges nő és férfi a déli Carolina és Kentucky telepítvényekről. A viz tulsó partján levő raktárakban vannak, ahová a telepítési akció összes barátai elmehetnek, hogy kifejezzék örömlük, de ne felejtsek el ajándékokat vinni: ekéket, szerszámokat, fejszékét és új ruhákat. Ezek a bevándorlók értenek mind a gazdálkodáshoz.

Részvényesek: Ne felejtsetek el, hogy ma d. u. 2 órakor nagy gyűlés lesz a rév kanadai oldalán. Ott legyen mindenki, akit érdekel ennek a virágzó vállalatnak a részvénye!

AZ IGAZGATÓTANACS RENDELETÉRE

Akármilyen nagy is legyen egy ország, mégis igazán csak emberhus és embervér teheti virágzóvá. Windsor Kanadának legdélibb városa és régen csupán rév, ma már hidak és alagut köti össze Detroittal, mely már az Egyesült Államok területéhez tartozik. Ugy lehet elképzelni, mint Budát és Pestet. Más törvény uralkodott az amerikai, más a kanadai oldalon. Ontario akkori telepesei között egyes "kupak-tanácsok" vették kezükbe a telepítés országépítő dolgát. Öreg "quakerek" voltak a windsoriak s jó barátságban voltak a déli országok metodistáival.

A "vasutas zsargon" volt a nyelvük. Meg volt a jó okuk. Odaát Amerikában divott a rab-szolgakereskedés, ideát Kanada ban törvény biztosította az élő emberek teljes szabadságát és egyenlőségét. Ha "délén" valahol megszökött egy rab-szolga, éjjel-nappal vágtaiban el kellett érni neki a quakerek valamelyik meghitt "vasuti ügynökéhez."

(Következő számunkban folytatjuk)

AZ ŐSI ÁTOK

IRTA: ifj HEGEDÜS SANDOR

Egymás mellett állott házuk, ott a falu főucáján. Jóbárátok voltak, hozzá még sógorok is — magyar atyafiak. Szücs András és Tóth János. A szőlőjük is egymás mellett feküdt a dűlőben, együtt rendezték a szüreteket, két hold — két hold — a boron aztán megosztották. Segíteni is segítették egymást, hol vetőmaggal, hol igás állattal, nem volt közöttük perlekedés.

Igy történt aztán, hogy Tóth János átment sógorához és bizalmasan megbeszélte tervét.

— Nézd András, sáros vizet ad a kutam, másikat akarok helyetté ásni az udvar közepére, ott dombosabb a part, talán mélyebb lesz a kut, a vize tisztább!

Szücs András helyeselte a gondolatot, mire sógora folytatta mondókáját:

— Azért jöttem, ha segitend nekállunk holnap, aztán egyesült erővel estére kihányjuk azt a földet, aztán rendbe lesz a dolog, a kutkávát, meg a gémet az öreg kutról ráteszük az újra, az öreg kutat meg majd én magam betemetem!

Szücs András ráállt a dologra aztán másnap korán ásáshoz látta. Szépen halad a munka közbé-közbe megpihentek, egyikét szót váltottak egymással. Tóth János kezdte:

— Jó ember vagy te sógor, hogy így segédkezel nekem! Majd én is visszaszolgálom valahogy!

Szücs nagyot nyelt, kiverte pipáját, rágyújtott:

— Szót se érdemel, ennyit csak megteszünk egymásért!

— Te megteszed, de mond, vóna-e még valaki a faluban, aki megtenné.

— Erre Szücs kezével legyintett — Irigy kutyák ezek, mit tördsz velük.

— Na, mi nem irigyeljük egymást ugye! — vágott szavába Tóth János.

— Hát aztán ugyan mit irigyelnék egymáson, — mondta Szücs. — Neked is van husz hold földed, nekem is van! Nekem is van két hold szőlőm, nekem is. Aztán négy tőhen itt is, ott is egy pár ló, meg malac, disznó annyi egyiknél, mint a másikkál, ugyan hát mi helye lehetne köztünk annak a ronda irigységnek?

— Már igaz — helyeselte Tóth — pedig de komisz a világra, ha egy félhóddal, vagy egy ezüst pengővel többje van az embernek, mint nekik, hát akkor már sanda-szemmel néznek az emberre!

— Hát csak hadd rágja a májukat az irigység — felelte András — engem ez a nyavalya nem fog kikezdeni soha!

Erre megint ásót ragadtak és ástak, egyre ástak. Egyszerre csak Szücs András ásoja megkoppant:

— Ejnye, kőbe vágtam, kicsorbult az ásóm.

— Megálljon kigyelmed — szóló Tóth János, — van velem csákány is, majd kicsákányozom! — De bizony a csákány sem fogta el az akadályt. Tóth lehajlott, nézegette.

— Vas ez, sógor, nem kő! Majd körülásom!

— Ásott, ásott és egyszer csak nagy vasláda körvonalai bontakoztak ki előtte. Szücs ekkorra kimászott a gödörből, hogy sógora szabadabban dolgozhasson a csákánnyal.

— No, megvagy már? — kérdezte.

Tóth felkiáltott az üregből: — Meg bizony, de furcsa vas ez sógor!

— Hát milyen vas? — kérdezte a gödör szélén Szücs.

— Egy nagy vasláda! — kiáltott a kutból Tóth.

— Vasláda? — ismételte Szücs. — Hát mindegy az, ki kell venni, ha láda, ha má!

Tóth pedig nekifeszülve dolgozott, míg végre kiemelte a ládát és azzal együtt kimászott a gödörből.

— Mi lehet ebben? — nézegette a leletet. A ládán lakat volt.

— Le kell ütni a lakatot! — vélekedett Szücs András.

Tóthnak se kellett nagy biztatás, fölkapta a csákányt és pár ütessel leverte a lakatot. Ekkor aztán nekiálltak, hogy felynyassák a ládát, de nem ment könnyen a dolog, mert össze-

volt rozsdásodva. Elővették a bicskájukat és úgy fészeggették a tetejét. Végre engedett a vas fődél, felnyitott a láda és a nap besütött belsejébe, de tüzfény nyel pattant onnan vissza, mint ha megijedt volna attól, amit ott látott. Csupa rubint, gyémánt, arany és drágakő! Szücs András és sógora álmélkodva álltak ott, egyikük se szóló. De végre Szücs szólalt meg:

— Hát aztán most kié ez?

Tóth felkapta a fejét a kérdésre:

— Kié? Hát az enyém, az én földemen találtuk és én találtam!

— Igen ám, — válaszolta Szücs András, — de az én ásóm koppant meg rajta!

— Az nem számít, csak az számos, kinek a földjén került napvilágra. Aztán kigyelmed azt se tudta, hogy kőbe vágott-e vagy vasba!

— Az mindegy — felelt Szücs gazda, — azért mégis láda lett belőle.

Ott álltak és hol a ládára néztek, hol egymásra, ekkor a véletlen arra vitte a községi jegyzőt, Szücs András utána kiáltott:

— Uram, uram, jegyző uram álljon meg egy szóra!

A jegyző odament hozzájuk s csodálkozva nézte a leletet.

— Hát aztán kié ez most? — kérdezte tőle Szücs András.

— A törvény rendelkezik róla, jöjjenek be kigyelmetek az irodába, felvesszük róla a lel-

Jaj volt a szerencsétlennek, ha a kopók, meg a véredek nyomára akadtak, mielőtt Kanada szabad földjére tehető a lábát. A "vasut ügynök" nappalra eldugta a szerencsétlen négrét, éjjel azután száguldó jövőkkel vágatott hajrá észak felé. Kanada felé! Vitte a portékát, vigyázott reá jobban, mint a saját életére. Ez a "vonat" csak titkos, sötét éjleken rohant előre a Szabadság földje felé.

Minél fölőbb ért északra a szállítmány, annál biztosabb volt. Ott fent már kezdtek utálni az emberhussal való lelketlen üzérkedést. Ember az ember akkor is, ha a jó Isten feketének teremtette. Ez volt az ő hitük s a maguk módjára vallották. Ahogy éppen lehetett. De alig tíz év múlva már dult nyíltan észak és dél harca a rab-szolgaik felszabadításáért.

Megtörtént, hogy néha nap-pal egy-egy kocsi baktatott a poros országuton. Ez is északra, egyre feljebb északra. A bal-akon egy öreg farmer plpázgatótt, ártatlan arccal, a kezéigye-ben puska és fejsze. A kocsi tele volt koporsókkal. A koporsók meg teleprésele élő nége-ekkel. Mellékes volt a cicoma az volt a fontos, hogy a "szállítmány" biztosan elérjen Kanadába. Fizetség nem járt ezért a hajszáért, meg halálos kockázatokért, csak a régi hit üzérkélte az öregeket erre a veszedelmes fortélyra.

Amikor a szállítmány elérte Detroitot s néha két éjjel elerte, nappalra a máal város szívében fekvő tágas csürben "raktároz-ták" el a kincset. Éjjel azután csónakok sikkoltak át a vizen, míg másnapra alarmrozták e különös "Vasutársaság" részvényesait. Jutalékok, pénz nem osztogatott tagjainak ez a társaság, sőt ellenkezőleg, nekik kellett felruházni, talpra állítani, etetni a szökött nége-eket. A "virágzó" vállalatból haszna csak a nége-eknek volt, meg az országnak, mert szorgalmas kezük ekével fűsülte, ápolta a földet.

(Következő számunkban folytatjuk)

(Következő számunkban folytatjuk)